

Posudek na bakalářskou práci	
☒ školitelský posudek ☐ oponentský posudek	Jméno posuzovatele: RNDr. Šárka Bejdová, Ph.D. Datum: 18.1. 2022
Autor: Barbora Jenerálová	
Název práce: Antropologické charakteristiky reflektující životní podmínky ve starověkém Egyptě s důrazem na období Staré říše	
☒ Práce je literární rešerší ve smyslu zveřejněných požadavků (pravidel). ☐ Práce obsahuje navíc i vlastní výsledky.	
Cíle práce (předmět rešerše, pracovní hypotéza...) <p>Práce se zabývá zmapováním dosavadních antropologických studií zabývajících se starověkými egyptskými populacemi. Stěžejní období pro tuto práci je Staré říše. Je popsáno také předcházející Archaické období, aby čtenář získal ucelenější představu o dlouhodobějším vývoji populací na tomto území.</p> <p>Cílem práce bylo se pokusit dát výsledky těchto antropologických studií do kontextu s poznatky z oblasti archeologie či egyptologie, informacemi o vývoji klimatu, o průběhu migrací či jinými změnami, které by mohly mít vliv na lidskou kostru; to vše propojit v jeden celek s naznačením možných souvislostí.</p> <p>Populačních antropologických studií z této oblasti a tohoto období je stále velmi málo. V dřívějších studiích významně převažují práce, které jsou orientovány pouze na analýzy a popis ostatků významných vládců nebo příslušníků jejich rodin, případně se jedná pouze o suchý popis průměrných rozměrů kostí nebo výčet patologií. Populační studie s modernějším přístupem však stále velmi chybí. Práce proto měla nelehký úkol propojit i tyto starší studie s poznatky i z jiných oborů a pokusit se o ucelenější antropologické shrnutí, které je typické pro současné vědecké práce.</p>	
Struktura (členění) práce: <p>Práce je členěna do dvou hlavních celků. První část práce se věnuje popisu antropologických ukazatelů, které jsou nejčastěji hodnoceny a popisovány v antropologických studiích zabývajících se populacemi starověkého Egypta. Čtenáře tak ve zkratce může seznámit s faktory, které mají vliv na morfologii lebky, nosní dutinu, morfologické variety chrupu a tělesnou výšku. Tyto ukazatele jsou pak používány v další části práce, která popisuje vývoj populací ve starověkém Egyptě od Archaického období až po Starou říši. Úvodní kapitoly tak mají přispět k porozumění následujícímu textu. Stěžejní je druhá část práce, která se už věnuje vývoji populací ve starověkém Egyptě.</p> <p>Práce je zakončena závěrem a seznamem literatury.</p> <p>Je členěna klasicky a její členění odpovídá pracím tohoto typu.</p>	
Jsou použité literární zdroje dostatečné a jsou v práci správně citovány? Použil(a) autor(ka) v rešerši relevantní údaje z literárních zdrojů? <p>V práci bylo použito přes 100 citací, což je na bakalářskou práci nadstandardní rozsah. Větší množství literárních zdrojů je logické vzhledem k tématu práce, které spojuje publikované výsledky několika vědních oborů a i v oblasti kosterní</p>	

antropologie se se zabývá širším okruhem témat.

Nicméně v textu občas za některými informacemi není uvedena citace a v samotném seznamu literatury jsou častější nesrovnalosti a nejednotnosti:

- Při citování dizertační práce Raxter, M. H. (2011) by měla být uvedena i univerzita, kde byla práce obhájena.
- U publikací Rohling et al. (2006), Jelenkovic et al. (2016) a Yang et al. (2010) nejsou v seznamu literatury vyjmenováni všichni autoři.
- Nejednotné použití kurzívy, kdy je někdy použita pro název publikace (ale ve většině případů pro název periodika).
- Opakující se chyba u několika monografií: v seznamu literatury chybí některé informace v jako je místo vydání nebo nakladatelství.
- U několika článků chybí stránkový rozsah.
- Kombinace českých a anglických zkratk: např. „2nd vyd“.

Pokud práce obsahuje (nadstandardně) i vlastní výsledky, jsou tyto výsledky adekvátním způsobem získány, zhodnoceny a diskutovány?

Práce vlastní výsledky neobsahuje.

Formální úroveň práce (obrazová dokumentace, grafika, text, jazyková úroveň):

Práce je psaná průměrně, některé pasáže jsou čtivé, ovšem další části jsou hůře srozumitelné a kostrbatě formulované, časté je i opakování stejných informací ve větách jdoucích za sebou.

Gramatické chyby se v práci vyskytují (častá záměna velkých a malých písmen), ale nejsou příliš časté.

Obrázky jsou na relativně dobré úrovni a ocitovány správně, ale uvítala bych jejich větší množství, např. mapky výskytu jednotlivých populací by pomohly při lepší orientaci v textu. U některých obrázků by prospěla i jejich větší velikost, aby byly lépe čitelné (např. Obr. 8: není čitelné měřítko, Obr. 4 a 7: popisky os grafů by mohly být větší).

Obr. 7: není vysvětlena zkratka „SP“ a navíc je uvedena zkratka „N“, která se na obrázku nevyskytuje. V popisku je použita různá velikost písma a jsou zaměňovány spojovníky za pomlčky. Pomlčky jsou chybně použity i v textu nebo v popisku Obr. 4.

V nadpisech se vyskytují nejednotnosti (za některými je zbytečně použita dvojtečka a za některými ne).

Nejednotnosti jsou také ve formátování odstavců.

Seznam literatury by měl začínat na nové stránce.

Splnění cílů práce a celkové hodnocení:

Oceňuji, že se studentka nezalekla ani takto těžkého tématu, které má široký závěr i v samotné antropologii a zároveň propojuje více vědních oborů. To vyžadovalo i nastudování většího množství odborné literatury a to i mimo obor antropologie.

Větší kvalitě práce by však ale prospělo ještě větší úsilí věnované jejímu dotažení. Nedotaženost se projevuje už výše zmíněnými formálními chybami nebo i kostrbatě napsanými pasážemi textu.

Nejvíce bych vytkla nepřesné formulace dané přílišným zjednodušováním, které nejspíše pramení z autorčiny nezkušenosti při psaní vědeckých textů. To je hodně patrné v kapitole „Závěr“, kde je napsáno, že tělesná výška se v popisovaném období zvětšovala. Což ovšem příliš nekoresponduje s předchozím textem a ani s v práci použitými grafy. Za úplně mylný závěr považuji tuto část věty „Zatímco změna subsistenční strategie ovlivňuje růst tělesné výšky díky dostatečné a

správné nutriční (Larsen, 1995)...". V předchozím textu bakalářské práce je přitom správně popsáno, že díky změně subsistenční strategie a přechodu na zemědělství a na stravu bohatší na sacharidy naopak došlo ke zhoršení některých ukazatelů, které se používají k hodnocení zdravotního stavu populací: např. zvýšení výskytu hypoplazie skloviny nebo zvýšení výskytu zubního kazu. Závěr proto opět nekoresponduje s předchozím textem a je až příliš zjednodušený.

Toto zjednodušování je problematické i v předchozích částech práce. Například není tak lineární vztah, jak by se z bakalářské práce mohlo zdát, mezi tvarem lebky a klimatem. Klima je pouze jedním z faktorů, které mohou mít na tvar lebky vliv a takto by to mělo být v práci i popsáno.

V kapitole „Závěr“ naopak nebyl dostatečně zmíněn hlavní přínos práce, který spočívá ve shrnutí dosavadních antropologických studií provedených na tomto území a propojení s informacemi z ostatních vědních oborů v jeden celek. Což je samo o sobě důležité a nelehké téma, jelikož předchozí práce až na výjimky orientují pouze na kazuistiku kosterních pozůstatků významných osobností. Toto práce i přes zde popsané připomínky práce splnila.

Kromě psaní samotné bakalářské práce se studentka aktivně zapojila i do chodu laboratoře (pokud to pandemická situace dovolila) a pomáhala při zpracování 3D skenů.

Vzhledem k nelehkému tématu práce, ale i občasnému přílišnému zjednodušování výsledků předchozích studií a poměrně časným formálními chybám, které se v bakalářské práci vyskytují, navrhuji práci k obhajobě s připomínkami a známku podle průběhu obhajoby.

Otázky a připomínky školitele/oponenta

- V závěru uvádíte, že tělesná výška se za sledované období zvětšovala. Zdůvodňujete to mimo jiné změnou subsistenční strategie s dostatečnou a správnou nutriční. Jak byste toto tvrzení upravila nebo rozvedla? Došlo opravdu k nárůstu tělesné výšky (u obou pohlaví)? Pokud ano, čím si to vysvětlujete?
- Můžete změnu tělesné výšky srovnat i s jinými populacemi, které prošly změnou subsistenční strategie od lovců a sběračů na zemědělství? Jsou zde nějaké rozdíly oproti starověkému Egyptu? Jsou egyptské populace něčím specifické?
- Jak byste charakterizovala populaci z období Staré říše z oblasti kolem Gízy?

Návrh hodnocení:

výborně velmi dobře dobře nevyhověl(a)

Podpis školitele/oponenta:

Instrukce pro vyplnění:

- Prosíme oponenty i školitele o co nejstručnější a nejvýstižnější komentáře k jednotlivým bodům (dodržujte rozsah), tučně vyznačené rubriky jsou povinnou součástí posudku.
- Posudek se odevzdává (zasílá) v elektronické podobě ve Wordu nebo **PDF/A nejpozději do 18.1. 2022** na adresu anezka.koterova@natur.cuni.cz (pro účely zveřejnění na internetu pro studenty), a dále podepsaný v 1 výtisku (jako součást protokolu o obhajobě) na adresu:
- doc. RNDr. Petr Sedlak, Ph.D.
Katedra antropologie a genetiky člověka
Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta
Viničná 7
128 44 Praha 2
Česká republika